หอสมุดกลาง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๒

ลักษณะการกระจายรายได้ของข้าราชการพลเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๗ และ ๒๕๒๒

แนวความคิดและปัญหาในการคำนวณการกระจายรายได้

ปัญหาใหญ่ในการศึกษาเรื่องการกระจายรายได้ ก็คือปัญหาที่เกี่ยวกับคำจำกัดความของรายได้และการเลือกหน่วยของผู้มีรายได้ การกระทำการตัดสินว่าเงินได้ชนิดใดจะเป็นรายได้นั้นไม่ใช่ของง่าย รายได้นั้นอาจจะประกอบด้วยเงินได้หลายประเภทด้วยกัน และแต่ละประเภทอาจจะแตกต่างกันไปตามรูปแบบของเงินได้ชนิดต่าง ๆ ที่นำมาคิดเป็นรายได้ นักเศรษฐศาสตร์ส่วนมากนิยมใช้คำจำกัดความของรายได้ ตามแนวความคิดของ Henry C. Simon ซึ่งให้คำนิยามของรายได้ว่า "รายได้ส่วนบุคคล (Personal Income) เป็นผลรวมทางพีชคณิตของ

(๑) มูลค่าของการบริโภคตามราคาตลาดหรือ

(๒) ความแตกต่างของมูลค่าทรัพย์สินระหว่างต้นปีและปลายปีของระยะเวลานั้น[๑] หรืออาจจะพูดได้อีกอย่างหนึ่งว่า หมายความถึงผลบวกของค่าใช้จ่ายทั้งหมดกับส่วนเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินที่มีอยู่ R.M. Haig: ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับคำนิยามของรายได้ไว้ดังนี้ คือ "Income is the money value of the net accretion to one's economic power between two points in time"[๒]

ตามความหมายของรายได้ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ารายได้นั้นมีความหมายไม่เพียงแต่รายได้ที่เป็นตัวเงินเท่านั้น แต่มันรวมถึงสิ่งต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น

---

[๑] Henry C. Simons, Personal Income Taxation (Chicago: University of Chicago Press, 1938), p.50

[๒] Robert M. Haig, "The Concept of Income" in The Federal Income Tax, ed, R.M. Haig (New York: Columbia University Press, 1921), p. 26.

รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน (income in kind) รายได้ค่าเช่าที่ประเมินขึ้น กำไรสะสม เงินโอน และของขวัญต่าง ๆ ที่ได้รับ รวมถึงผลตอบแทนจากทุนด้วย

นอกจากปัญหาเรื่องคำนิยามของรายได้แล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องการเลือกหน่วยของผู้มีรายได้ โอกาสของบุคคลที่จะถูกเลือกเป็นหน่วยที่ใช้ในการศึกษา จะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของความสามารถในการหาผลผลิตและจำนวนผลผลิตที่มีอยู่ในปัจจุบัน หรือความสัมพันธ์ของรายได้กับความสามารถในการหารายได้ ถ้าจุดมุ่งหมายของการศึกษาเรื่องการกระจายรายได้เป็นไปเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคและการออม เพื่อหานโยบายที่เหมาะสมมาใช้ หรือเพื่อทำการปรับปรุงสวัสดิการของผู้บริโภคแล้ว หน่วยของครอบครัวก็เป็นสิ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ โดยปกติแล้วถ้าข้อมูลทางด้านรายได้นั้น ได้จากสำมะโนประชากร (Population Census) หน่วยของผู้มีรายได้ก็จะเป็นครัวเรือน ในการศึกษาเรื่องการกระจายรายได้นั้น เราอาจจะทำการศึกษาได้ทั้ง ๒ ลักษณะดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือในแง่ของครัวเรือนหรือบุคคลก็ได้แต่ผลที่ได้จากการวิเคราะห์แต่ละอย่างจะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

ในเรื่องแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้คำนวณการกระจายรายได้นั้น แหล่งข้อมูลที่นักวิจัยทั้งหลายนิยมใช้มากที่สุดมี ๔ แห่งคือ

(๑) จากสำมะโนประชากร (Population Census)

(๒) ข้อมูลรายได้จากการเรียกเก็บภาษีเงินได้ (Income Tax return)

(๓) ผลจากการสำรวจต่าง ๆ (Sample Survey)

(๔) ข้อมูลรายได้ประชาชาติ

โดยปกติแล้วถ้าสำมะโนประชากรนั้นสมบูรณ์และประกอบด้วยข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านรายได้ของบุคคลแล้ว สำมะโนประชากรก็จะเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลที่ดีที่สุดในการพิจารณาเรื่องการกระจายรายได้ แต่ในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยนี้ ข้อมูลที่ได้จากสำมะโนประชากรมักไม่ค่อยสมบูรณ์ และไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวกับรายได้อยู่เลย มันจะแสดงข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวกับจำนวนขนาดของประชากรของประเทศ หรือจำนวนของครัวเรือนเท่านั้น

ส่วนข้อมูลที่ได้จาก Income Taxreturns นั้น อาจจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเรื่องการกระจายรายได้ก็ได้ แต่มันก็ยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าในหลาย ๆ ประเทศ คำจำกัดความของรายได้ที่ต้องเสียภาษีนั้นแคบเกินไป ทำให้เกิดมีการหลีกเลี่ยงภาษีประกอบกับช่องโหว่ของกฎหมายมีอยู่มาก การเก็บภาษีกระทำได้ไม่ทั่วถึง ดังนั้นข้อมูลจากแหล่งนี้จึงไม่ครบถ้วน ไม่สามารถนำมาใช้ได้

Household Sample Survey เป็นแหล่งของข้อมูลอีกอันหนึ่งที่จะสามารถนำมาใช้ได้ ซึ่งอาจจะได้แก่ Household income survey หรือ Household Expenditure Survey ซึ่งการสำรวจต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ จะมีคำถามทั้งหมดที่เกี่ยวกับรายได้ของครัวเรือนและนอกจากนี้การออกแบบสอบถาม ก็ยังเป็นในลักษณะที่จะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของครัวเรือนที่ยากจนมาก ๆ หรือรวยมาก ๆ ด้วยแต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าข้อมูลจากการสำรวจต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ได้มากที่สุด แต่ในทางปฏิบัติแล้วปรากฏว่า ผลการสำรวจต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากงบประมาณที่ใช้ในการจัดทำมีน้อยเกินไป ไม่เพียงพอทำให้กำลังคนที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีจำกัด รวมทั้งขาดความร่วมมือจากครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนั้นผลที่ได้จากการสำรวจนี้จึงไม่ดี

แหล่งที่มาของข้อมูลอันสุดท้าย ได้แก่ จากบัญชีรายได้ประชาชาติ โดยการแบ่งรายได้ประชาชาติออกเป็นรายได้หลาย ๆ ระดับ เช่น รายได้จากค่าแรงและเงินเดือน รายได้จากการประกอบธุรกิจส่วนตัว เงินโอน รายได้จากทรัพย์สิน ฯลฯ การแจกแจงรายได้ออกตามข้างบนนี้ตามลำดับ จะสามารถนำมาใช้คำนวณดูการกระจายรายได้ของประเทศได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>การกระจายรายได้ของข้าราชการพลเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๗ และ ๒๕๒๒</u>

<u>ข้อมูลและวิธีการดำเนินการ</u>

การศึกษาและวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวกับข้าราชการพลเรือนในเขตกรุงเทพมหานครได้เริ่มมีการสำรวจขึ้นเป็นครั้งแรก โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งคณะเจ้าหน้าที่ผู้เข้ารับการอบรมวิชาสถิติ รุ่นที่ ๒ ได้จัดทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ และไม่ได้มีการสำรวจเพิ่มเติมอีกเลย ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับรายได้รายจ่ายของข้าราชการพลเรือนปี พ.ศ.

๒๕๒๒ นั้น จึงได้มาจากการสุ่มตัวอย่างออกแบบสอบถาม โดยยึดแนวของสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหลัก

นิยาม

ข้าราชการ หมายถึง บุคคลที่รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณ ประเภทเงินเดือนในกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น

๑. ข้าราชการพลเรือน

๒. ข้าราชการครู

๓. ข้าราชการพลเรือนรัฐพาณิชย์

๔. ข้าราชการมหาวิทยาลัย

๕. ข้าราชการตุลาการ

๖. ข้าราชการอัยการ

๗. ข้าราชการส่วนจังหวัด

๘. ข้าราชการครูองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ความหมายของหน่วยที่ใช้ศึกษา

ครัวเรือน หมายถึงกลุ่มของบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยใช้จ่ายค่าอาหารและสิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีพร่วมกันซึ่งจะเป็นญาติพี่น้องกันหรือไม่ก็ได้

ครอบครัว หมายถึงผู้ร่วมครัวเรือน ได้แก่ สามี ภรรยาและบุตร นับความเกี่ยวพันธ์ทางสายโลหิตเท่านั้น

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง เงินรายได้ของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน ซึ่งรวมถึงค่าแรง เงินเดือน โบนัส กำไรจากการทำธุรกิจส่วนตัว ดอกเบี้ย และเงินปันผล บำเหน็จ บำนาญ ค่าเช่า เงินที่ได้รับเป็นค่าช่วยเหลือต่าง ๆ รวมทั้ง เงินรายได้อื่น ๆ

กำไรสุทธิ จากการทำธุรกิจส่วนตัว หมายถึงกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการส่วนตัว เช่นเปิดร้านขายของ ขายอาหาร รับจ้างทำของต่าง ๆ ฯลฯ

ค่าเช่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าเช่าห้องแถว ค่าเช่าบ้าน ค่าเช่านา ค่าเช่าสวน ฯลฯ

ข้อสังเกตสำหรับคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

เนื่องจากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่ายของข้าราชการพลเรือนซึ่งได้จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ นี้ อาจจะมีข้อบกพร่องได้บ้าง ดังนั้นจึงใคร่ขอชี้แจงความผิดพลาดหรือความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยวิธีสุ่มตัวอย่าง (Source of Error in Sample Survey) ดังนี้

๑. ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการใช้ตัวอย่าง (Sampling error) ได้แก่ Sampling Variation เป็นผลแปรปรวนจากการประมาณตัวเลข ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นจากการใช้ขนาดของตัวอย่าง (Sample Size) น้อยไป ไม่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่แท้จริง วิธีการเลือกตัวอย่าง (Sample design) สูตรที่ใช้ในการประมาณผล (Estimation Formula) และความแปรปรวนในค่าตัวเลขของข้อมูลที่แทนลักษณะที่ต้องการศึกษา (Variation in characteristic under study) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้จัดทำการสำรวจนี้ก็ได้พยายามกำจัดข้อผิดพลาดหรือความคลาดเคลื่อนในเรื่องนี้อย่างมาก โดยที่พิถีพิถันและเห็นความสำคัญในการใช้ระเบียบวิธีตัวอย่าง ซึ่งอาศัยทั้งการเลือกใช้วิธีการหรือแบบแผนตัวอย่างที่เหมาะสมใช้ขนาดของตัวอย่างให้เพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของข้อมูลได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเลือกใช้วิธีการประมาณผลหรือสูตรสำหรับการประมาณค่าที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นต้น

๒. ความคลาดเคลื่อนที่ไม่ได้เกิดเพราะการใช้ระเบียบวิธีตัวอย่าง (None-Sampling Error)

๒.๑ เกิดจากการเตรียมการต่าง ๆ ไม่ดี (Error due to inadequate preparation) แม้แต่ผู้ทำการสำรวจจะได้พยายามกระทำดีแล้วก็ตาม ก็อาจจะมีข้อบกพร่องขึ้นได้ในแบบสำรวจ ข้อสั่งชี้แจงในการปฏิบัติงานในสนามไม่รัดกุม ตลอดทั้งความคลาดเคลื่อนจากความเข้าใจผิดของผู้ไปทำการสำรวจเอง

๒.๒ เกิดจากผู้ตอบไม่ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง (response error) สาเหตุเช่นนี้ แม้ผู้จัดทำการสำรวจจะพยายามทำความเข้าใจทั้งความมุ่งหมาย จุดประสงค์และคำจำกัดความต่าง ๆ แล้วก็ตามก็อาจจะมีการคลาดเคลื่อนขึ้นได้ เช่น ผู้ตอบไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร โดยจงใจปกปิดข้อมูลบางอย่าง เช่นข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ ฯลฯ หรืออาจเป็น

ผู้ตอบไม่รู้จริง แต่ให้คำตอบเพื่อให้เสร็จสิ้นเพียงขอไปทีหรือเป็นเพราะความเข้าใจผิดของผู้ตอบ จึงให้คำตอบมาอย่างผิด ๆ เป็นต้น

๒.๓ เกิดจากการประมวลผล (Processing Error) ถึงแม้ว่าข้อมูลที่ได้จะถูกต้องอย่างไรก็ตาม เมื่อนำมาทำการประมวลผลย่อมต้องผ่านกรรมวิธีต่าง ๆ เช่น การบรรณาธิกรณ์ข้อมูล (data editing) การคำนวณ (Calculating) การทำหมวดหมู่ข้อมูล (Classifying) แและการทำตารางสถิติต่าง ๆ (tabulating) ฯลฯ ต้องผ่านมือผู้คำนวณหลายคนหลายมือ แม้ผู้ทำการสำรวจจะได้พยายามทำอย่างปราณีตแล้วก็ตามก็ย่อมจะมีการผิดพลาดบ้าง

๒.๔ ความคลาดเคลื่อนในการนำเสนอข้อมูล (Presentation error) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการตีความหมายของข้อมูล การรวบรวมเพื่อจัดพิมพ์รายงานเสนอ ฯลฯ ผิดพลาด

สาเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วอาจเป็นเหตุให้ข้อมูลสถิติจากการสำรวจคลาดเคลื่อนไปได้ แต่ผู้ทำการสำรวจก็ได้พยายามอย่างเต็มที่ที่จะหลีกเลี่ยงสาเหตุต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้วทุกประการ แต่ก็ยังมีบางสาเหตุที่ผู้จัดทำรายงานนี้ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ก็คือ ไม่มีเวลาพอที่จะทำการทดลองสำรวจก่อนทำการสำรวจจริง (Pre-testing) เนื่องจากมีเวลาน้อยมาก จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในขั้นการเตรียมการของ Non-Sampling error และด้วยสาเหตุของเวลาที่มีจำกัด จึงทำให้ไม่มีโอกาสได้ทำการ Post enumeration Survey หลังจากทำการสำรวจจริงมาแล้ว ถึงอย่างไรก็ตาม สาเหตุทั้ง ๒ ประการหลังนี้ ผู้จัดทำรายงานนี้เห็นว่าไม่น่าจะเป็นส่วนที่ทำให้ข้อมูลในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คลาดเคลื่อนจนเป็นที่เชื่อถือไม่ได้

<u>ลักษณะของข้อมูลรายได้รายจ่าย พ.ศ. ๒๕๒๒</u>

ข้อมูลของการสำรวจภาวะค่าครองชีพของข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๒ นี้ ได้จัดทำขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดประสงค์ใหญ่ เพื่อทำการศึกษาถึงรายได้ รายจ่ายของครัวเรือนข้าราชการพลเรือน และนอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการใช้จ่ายของครัวเรือนข้าราชการแยกตามชั้นของรายได้ เพื่อใช้ในการคำนวณหาดัชนีราคาของผู้บริโภคแยกตามชั้นของรายได้อีกด้วย

หน่วยที่ใช้ในการศึกษาเรื่องการกระจายรายได้นี้จะพิจารณาหน่วยของครัวเรือน ซึ่งมีขอบเขตรวมถึงคนโสดที่อยู่อาศัยร่วมกับครอบครัว หรืออยู่อาศัยลำพัง หรือหมายถึงกลุ่มของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกัน มีรายได้นำมารวมเป็นเงินกองกลาง และมีรายจ่ายค่าอาหาร ที่อยู่อาศัย และสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพต่าง ๆ ร่วมกันโดยจ่ายจากเงินกองกลางของครอบครัว

ส่วนในด้านรายได้นั้น มีความหมายรวมถึงรายได้ทั้งหมดของบุคคลที่อยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งหมายถึงค่าแรง และเงินเดือน กำไรจากการประกอบธุรกิจส่วนตัวหรือธุรกิจของครอบครัว รายได้จากค่าเช่าและรายได้จากแหล่งอื่น ๆ เช่นเงินบำเหน็จบำนาญ ดอกเบี้ย เงินปันผลและเงินค่านายหน้าอื่น ๆ เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลและเอกชน เงินรางวัลจากการถูกลอตเตอรี่ เงินเพิ่มค่าครองชีพ

โดยทั่ว ๆ ไป แล้ววิธีการที่ใช้ในการคำนวณการกระจายรายได้ของประเทศไทยที่ผ่านมานั้น จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะต้องมีการ "Blown up" ตัวเลขขึ้นเป็นตัวเลขรายได้ของประเทศหรือจำนวนครัวเรือนของประเทศอีกทีหนึ่ง แต่ในการสำรวจข้อมูลของข้าราชการพลเรือนในเขตกรุงเทพมหานครนี้ เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบภาวะการกระจายรายได้ของข้าราชการที่มีที่พำนักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้น จากข้อมูลที่ได้จึงนำมาหารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนและของบุคคล จากนั้น จึงปรับข้อมูลของรายได้เฉลี่ยเหล่านั้นให้เป็นรายได้ของจำนวนข้าราชการพลเรือนที่มีที่พำนักอาศัยอยู่ในเขต กทม. ทั้งหมดตามสัดส่วนของข้าราชการพลเรือนที่ได้รับเลือกเป็นตัวอย่าง

<u>การวัดความเสมอภาคของการกระจายรายได้</u>

การกระจายรายได้ที่จะทำการศึกษานี้จะพิจารณาในแง่ของ Size distribution of income ซึ่งในการวัดความไม่เท่าเทียมกันนี้ Kuznets ได้กล่าวว่า "ยังไม่มีวิธีการใดที่ดีพอเพียงที่จะสามารถใช้วัดความไม่เท่าเทียมของ Size distribution of income สำหรับประเทศใดประเทศหนึ่ง"[๓] แต่วิธีการที่ง่ายที่สุดและเป็นที่นิยมกันอย่างมากคือการใช้ "Concentration ratio" หรือ Gini Coefficient โดยค่าสัมประสิทธิ์นี้จะได้จากเส้น Lorenz ที่สร้างขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เส้น Lorenz เป็นเส้นที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนร้อยละสะสมของครัวเรือน

(Cumulative frequencies of households) และอัตราส่วนร้อยละสะสมของรายได้รวม (Cumulative frequencies of aggregate income) เช่น ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๓๐ มีส่วนในรายได้รวมร้อยละ ๑๒ เป็นต้น เส้น Lorenz มักเป็นเส้นที่เว้าเข้า (Concave fromabove) ซึ่งแสดงถึงการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน และเส้นทะแยงมุม (เส้น ๔๕°) แสดงถึงการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ (Perfect Distribution of Income) กล่าวคือครัวเรือนในชั้นที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๓๐ จะมีส่วน (share) ในรายได้รวมร้อยละ ๓๐ เช่นเดียวกัน

ส่วนค่า Gini coefficient จะชี้ให้เห็นถึง degree ของความไม่เท่าเทียมกัน โดยคำนวณจากค่าของพื้นที่ระหว่างเส้นทะแยงมุมกับเส้น Lorenz หารด้วยพื้นที่สามเหลี่ยมภายใต้เส้นทะแยงมุม ค่าของ Ratio นี้จึงอยู่ระหว่าง ๐ ถึง ๑ ถ้า Ratio นี้ยิ่งเข้าใกล้ ๐ (เส้น Lorenz ขยับเข้าใกล้เส้น ๔๕° ยิ่งขึ้น) ก็แสดงว่าการกระจายรายได้ยิ่งเท่าเทียมกันมากขึ้นและถ้าค่าของ Gini coefficient เพิ่มมากขึ้น แสดงถึงการกระจายรายได้เลวลง

ในการวัดความเสมอภาคของการกระจายรายได้ในปี ๒๕๒๒ นั้น เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาวะค่าครองชีพของข้าราชการพลเรือนในเขต กทม. ที่ได้ทำการสำรวจขึ้นนั้น เป็นข้อมูลรายได้รายจ่ายของปี พ.ศ. ๒๕๒๒ และผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ตอบข้อมูลเป็นรายเดือนและเนื่องจากการทำการสำรวจอยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๒๒ และเก็บรวบรวมข้อมูลได้เมื่อสิ้นเดือนกรกฎาคม ๒๕๒๒ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นช่วง ๖ เดือนของปี ๒๕๒๒ พอดี ดังนั้นในการพิจารณาแบบแผนการกระจายรายได้ของปี พ.ศ. ๒๕๒๒ นั้น จึงใช้ข้อมูลที่เป็นรายเดือน โดยจะไม่ปรับให้เป็นข้อมูลรายปี ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของการศึกษานี้ก็เพื่อจะทราบถึงสภาวะการกระจายรายได้ ในช่วงหลังจากที่ได้มีการปรับเงินเดือนหลังสุดว่าเป็นเช่นไร จึงไม่จำเป็นต้องทำตัวเลขรายเดือนให้เป็นรายปี ซึ่งจะทำให้สภาพความเป็นจริงผิดไป ทั้งนี้เพราะเมื่อเดือนกรกฎาคม รัฐบาลได้ประกาศขึ้นราคาน้ำมันชนิดต่าง ๆ ซึ่งทำให้สินค้าต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้นหลายเท่าตัว แต่เนื่องจากการทำการสำรวจได้เสร็จสิ้นลงก่อนที่จะมีการเพิ่มราคาน้ำมันทำให้รายจ่ายของผู้ให้สัมภาษณ์ต่ำกว่าความเป็นจริงในขณะนี้ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ไม่มีการปรับตัวเลขที่ได้รับรายงานให้เป็นตัวเลขรายปีดังนี้เป็นต้น

ข้อสังเกต

ในเรื่องของชั้นของรายได้ที่แตกต่างกันในปี ๒๕๑๗ และปี ๒๕๒๒ เนื่องจากว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้เริ่มมีการนำระบบ พี.ซี. มาใช้ และมีการกำหนดอัตราเงินเดือนตามระดับ ซี. ที่ข้าราชการบรรจุอยู่ ซึ่งอัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของระดับ ๑ เท่ากับ ๗๕๐ บาท แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้มีการปรับอัตราเงินเดือนครั้งล่าสุด โดยขั้นต่ำของข้าราชการพลเรือนเพิ่มเป็น ๙๐๐ บาท แต่โดยมูลค่าของเงินที่แท้จริงแล้ว ชั้นของรายได้ที่แตกต่างกันในระหว่างปีทั้ง ๒ นั้น แสดงฐานะความเป็นอยู่ของคนกลุ่มเดิมซึ่งมีระดับ ซี. ที่ได้รับบรรจุเหมือนเดิม มิได้มีความแตกต่างกันเลย หากแต่การที่ชั้นของรายได้แตกต่างกัน เป็นเพราะรัฐบาลได้มีการปรับเงินเดือนของปี ๒๕๑๗ ให้เป็นอัตราใหม่ ในการจัดทำรายงานฉบับนี้ผู้ทำการวิจัย ได้แบ่งจำนวนข้าราชการออกตามชั้นของเงินเดือน ตามระดับ ซี. ที่ได้รับรายงานจากผลการสำรวจ ทั้งของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี ๒๕๑๗ และที่สำรวจเองเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้วแจกแจงจำนวนครัวเรือนตามระดับอัตราเงินเดือนได้ผลดังนี้คือ

ตารางที่ ๕

ระดับชั้นของรายได้ปี ๒๕๑๗ และปี ๒๕๒๒ จำแนกตามระดับ พี.ซี.

พ.ศ. ๒๕๑๗ ชั้นของรายได้	พ.ศ. ๒๕๒๒ ชั้นของรายได้	พ.ศ. ๒๕๑๗		พ.ศ. ๒๕๒๒	
		ระดับ ซี.	จำนวนข้าราชการ	ระดับ ซี.	จำนวนข้าราชการ
๗๕๐-๑,๗๔๙	๙๐๐-๑,๘๙๙	๑-๒	๑๓๖	๑-๒	๑๓๖
๑,๗๕๐-๒,๗๔๙	๑,๙๐๐-๒,๘๙๙	๓	๑๔๒	๓	๑๔๒
๒,๗๕๐-๓,๗๔๙	๒,๙๐๐-๓,๘๙๙	๔	๑๘๐	๔	๑๘๐
๓,๗๕๐-๕,๑๗๕	๓,๙๐๐-๖,๐๐๐	๕-๖	๑๒๓	๕-๖	๑๒๖
๕,๑๗๕ ขึ้นไป	๖,๐๐๐ ขึ้นไป	๗	๘๐	๗	๘๓
รวม			๖๖๑		๖๖๗

ตารางที่ ๖

รายได้ของข้าราชการแบ่งตามชั้นของรายได้ในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามประเภทของรายได้ โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน พ.ศ. ๒๕๑๗

(บาท)

ประเภทรายได้	๗๕๐-๑,๗๔๙	๑,๗๕๐-๒,๗๔๙	๒,๗๕๐-๓,๗๔๙	๓,๗๕๐-๕,๑๗๕	๕,๑๗๕ ขึ้นไป
เงินเดือน	๑,๗๗๕	๒,๔๓๙	๓,๘๗๗	๕,๙๕๑	๙,๔๘๙
ค่าแรง	-	-	๑๙	-	๑๕
ค่าล่วงเวลา	๖๗	๗๐	๕๕	๙๑	๖๒
ค่าเบี้ยประชุม	-	-	๕	๑๐	๑๘๕
เงินอุดหนุนจากรัฐ	๕๖	๖๐	๑๑๒	๑๐๕	๗๙
บำเหน็จบำนาญ	๙	-	๑๗	๖๑	๓๕
ทำงานพิเศษ	๖๙	๑๐๖	๒๕๙	๕๒๖	๓๔๙
เงินปันผลหรือดอกเบี้ย	-	๑๘	๑๐๖	๓๑๑	๖๒๔
ค่านายหน้า	-	-	๓	-	-
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจส่วนตัว	๓๓	๒๔๘	๒๐๒	๒๙๕	๑,๐๑๒
ค่าเช่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	-	๒๕	๖๙	๒๘๘	๑,๘๓๒
โบนัส	-	๑๕	๕๐	๓๖	๗๐๓
อื่น ๆ	๓๕	๗๑	๑๖๑	๒๓๐	๑๑๓
รวมเฉลี่ย	๒,๐๔๖	๓,๐๔๒	๔,๙๓๕	๗,๘๐๕	๑๔,๔๙๗

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการทั่วประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๗ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๗

รายได้ของข้าราชการในเขตกรุงเทพมหานคร แยกตามชั้นรายได้จำแนกตามประเภทของรายได้ โดยเฉลี่ยต่อคน ต่อเดือน พ.ศ. ๒๕๑๗

(บาท)

ประเภทรายได้	๗๕๐-๑,๗๔๙	๑,๗๕๐-๒,๗๔๙	๒,๗๕๐-๓,๗๔๙	๓,๗๕๐-๕,๑๗๕	๕,๑๗๕ ขึ้นไป
เงินเดือน	๑,๑๕๖	๑,๖๑๓	๒,๓๖๑	๔,๐๕๙	๖,๔๘๘
ค่าแรง	-	-	๑	-	-
ค่าล่วงเวลา	๕๔	๕๑	๔๙	๕๑	๒๙
ค่าเบี้ยประชุม	-	-	๓	๑๒	๑๗๙
เงินอุดหนุนจากรัฐ	-	-	-	-	-
บำเหน็จบำนาญ	๔๑	๕๖	๘๔	๙๓	๗๔
ทำงานพิเศษ	๔๘	๖๑	๑๖๖	๒๐๓	๓๑๖
เงินปันผลหรือดอกเบี้ย	-	๓	๔๘	๒๐๙	๕๑๒
ค่านายหน้า	-	-	๓	-	-
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจส่วนตัว	๑๕	๘	๙๕	๑๔๔	๕๐๘
ค่าเช่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	-	๑๖	๖๙	๑๗๓	๖๕๐
โบนัส	-	-	๒	-	๖๘๔
อื่น ๆ	๑๒	๗๑	๙๕	๑๙๐	๘๐
รวมเฉลี่ย	๑,๓๒๕	๑,๘๗๙	๒,๙๗๖	๕,๑๓๔	๙,๕๒๐

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการทั่วประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๗, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๘

รายได้ของข้าราชการแยกตามชั้นของรายได้จำแนกตามประเภทของรายได้โดยเฉลี่ย ต่อครัวเรือนต่อเดือน พ.ศ. ๒๕๒๒

(บาท)

ประเภทรายได้	๙๐๐-๑,๘๙๙	๑,๙๐๐-๒,๘๙๙	๒,๙๐๐-๓,๘๙๙	๓,๙๐๐-๖,๐๐๐	๖,๐๐๐ ขึ้นไป
เงินเดือน	๓,๗๔๑	๔,๘๓๕	๕,๘๒๙	๘,๘๓๗	๑๒,๖๗๑
ค่าแรง	๔๙	๒๒๐	๔๗	๘	-
ค่าล่วงเวลา	๑๕๘	๑๖๐	๑๔๒	๒๑๕	๑๕๘
ค่าเบี้ยประชุม	-	-	๑๐	๔๗	๗๖๘
เงินช่วยเหลือบุตรและการศึกษาบุตร	๖๘	๓๖	๖๔	๑๒๗	๗๑
เงินค่ารักษาพยาบาล	๑๗	๖	๑๖	๗	๔
บำเหน็จบำนาญ	๙๘	๑๑๑	๒๓๔	๑๘๕	๓๓๓
รายได้จากทรัพย์สินอื่น ๆ	๒	๖๑	๒๔๓	๒๕๐	๗๘๑
เงินอุดหนุน	๑๓	๔	๑๐	๑๒	๒๖๙
ทำงานพิเศษ	๒๑๑	๗๐	๑๗๙	๒๙๓	๑๕๔
เงินปันผลหรือดอกเบี้ย	๔	๗	๖๔	๗๓	๑๘๕
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจส่วนตัว	๑๗	๓๒๕	๖๗	๑๕๒	๒๖
โบนัสและรายได้อื่น	๔๑๖	๔๘	๔๒๔	๑๙๘	๒๘๔
รวมเฉลี่ย	๔,๗๙๔	๕,๘๘๓	๗,๓๒๙	๑๐,๔๐๔	๑๕,๗๐๔

ที่มา : จากการสำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการพลเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๒ (๑-๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๒)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I15588111X

ตารางที่ ๙

รายได้ของข้าราชการพลเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร แยกตามชั้นรายได้ จำแนกตามประเภทของรายได้ โดยเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน พ.ศ. ๒๕๒๒

(บาท)

ประเภทรายได้	๙๐๐-๑,๘๙๙	๑,๙๐๐-๒,๒๘๙๙	๒,๙๐๐-๓,๘๙๙	๓,๙๐๐-๖,๐๐๐	๖,๐๐๐ ขึ้นไป
เงินเดือน	๑,๖๘๖	๒,๔๑๔	๓,๑๓๓	๔,๖๗๐	๗,๔๓๔
ค่าแรง	-	-	-	-	-
ค่าล่วงเวลา	๘๘	๑๒๗	๙๒	๓๘	๑๑๕
ค่าเบี้ยประชุม	-	-	๑	๔๗	๖๓๖
เงินช่วยเหลือบุตรและการศึกษาบุตร	๒๔	๑๘	๕๙	๘๙	๕๗
เงินค่ารักษาพยาบาล	๑๐	๔	๗	๔	๔
บำเหน็จบำนาญ	-	-	-	-	-
รายได้จากทรัพย์สินอื่นๆ	๑๓	๑๗	๑๗	๖๓	-
เงินอุดหนุน	๓	๒	๑๐	๒	๒๗๖
ทำงานพิเศษ	๖๙	๒๔	๖๙	๘๖	๑๓๒
เงินปันผลหรือดอกเบี้ย	๓	๑	๑๑	๒๖	๑๓๕
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจส่วนตัว	-	๒	-	-	๕
โบนัสและรายได้อื่น	๒๔	๒	๗๖	-	๔๙
รายเฉลี่ย	๑,๙๒๐	๒,๖๑๑	๓,๔๗๕	๕,๐๒๕	๘,๘๔๓

ที่มา : จากการสำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการพลเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๒ (๑-๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๒)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การกระจายรายได้ที่เป็นตัวเงิน พ.ศ. ๒๕๑๗ และ ๒๕๒๒

เนื่องจากในการเลือกตัวอย่างข้าราชการแต่ละระดับขั้นในปี ๒๕๑๗ และ ๒๕๒๒ ขึ้นมานั้น ได้เลือกโดย อาศัยยอดรวมของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ในปี งบประมาณ ๒๕๑๘ ที่ได้จากสำนักงาน ก.พ. และให้อัตราการสุ่มรวมต่าง ๆ คือ

ระดับ ๑-๒	ใช้อัตราการสุ่ม	๑ : ๒๐๐
ระดับ ๓	ใช้อัตราการสุ่ม	๑ : ๑๕๐
ระดับ ๔	ใช้อัตราการสุ่ม	๑ : ๑๐๐
ระดับ ๕-๖	ใช้อัตราการสุ่ม	๑ : ๕๐
ระดับ ๗ ขึ้นไป	ใช้อัตราการสุ่ม	๑ : ๒๐

ดังนั้นในการคำนวณหาค่า Gini Coefficient เพื่อดูถึงความเท่าเทียมกันของการกระจายรายได้นั้น จะนำตัวเลขจำนวนครัวเรือนที่ได้จากการสำรวจไปใช้คำนวณเลยไม่ได้ จำเป็นต้องมีการปรับตัวเลข จำนวนข้าราชการให้ตรงตามจำนวนที่เป็นจริงเสียก่อน กล่าวคือ

	จำนวนข้าราชการที่ตกเป็นตัวอย่าง		ประมาณการจำนวนข้าราชการที่เป็นจริง	
	๒๕๑๗	๒๕๒๒	๒๕๑๗	๒๕๒๒
ระดับ ๑-๒	๑๓๖	๑๓๖	๒๗,๒๐๐	๒๗,๒๐๐
ระดับ ๓	๑๔๒	๑๔๒	๒๑,๓๐๐	๒๑,๓๐๐
ระดับ ๔	๑๘๐	๑๘๐	๑๘,๐๐๐	๑๘,๐๐๐
ระดับ ๕-๖	๑๒๓	๑๒๖	๖,๑๕๐	๖,๓๐๐
ระดับ ๗ ขึ้นไป	๘๐	๘๓	๑,๖๐๐	๑,๖๖๐
		ยอดรวม	๗๔,๒๕๐	๗๔,๔๖๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากนั้นทางด้านรายได้ ก็จะต้องมีการนำตัวเลขรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนที่ปรากฏในตารางที่ ๑ และ ๘ มาคำนวณหารายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเพื่อนำไปคำนวณหาค่าการกระจายรายได้ต่อไป ปรากฏว่าได้จำนวนรายได้ทั้งหมด จำแนกตามลำดับ ชั้นของรายได้ ดังปรากฏข้างล่างนี้คือ

อันดับชั้นของรายได้		รายได้ครัวเรือน		สัดส่วนของรายได้แต่ละชั้นต่อรายได้รวม		อัตรา
		๒๕๑๗	๒๕๒๒	๒๕๑๗	๒๕๒๒	
๗๕๐-๑,๗๔๙	๙๐๐-๑,๘๙๙	๕๕,๖๕๑,๒๐๐	๑๓๐,๓๙๖,๘๐๐	๑๙.๘	๒๗.๒	๓๗.๕
๑,๗๕๐-๒,๗๔๙	๑,๙๐๐-๒,๘๙๙	๖๔,๗๙๔,๖๐๐	๑๒๕,๓๐๗,๙๐๐	๒๓.๑	๒๖.๑	๑๒.๙
๒,๗๕๐-๓,๗๔๙	๒,๙๐๐-๓,๘๙๙	๘๘,๘๓๐,๐๐๐	๑๓๑,๙๒๒,๐๐๐	๓๑.๗	๒๗.๕	-๑๓.๒
๓,๗๕๐-๕,๑๗๕	๓,๙๐๐-๖,๐๐๐	๔๘,๐๐๐,๗๕๐	๖๕,๕๔๕,๒๐๐	๑๗.๑	๑๓.๘	-๑๙.๓
๕,๑๗๕ ขึ้นไป	๖,๐๐๐ ขึ้นไป	๒๓,๑๙๕,๒๐๐	๒๖,๐๖๘,๖๔๐	๘.๓	๕.๔	-๓๔.๙
	ยอดรวม	๒๘๐,๔๗๑,๗๕๐	๔๗๙,๒๔๐,๕๔๐	๑๐๐	๑๐๐	

จากตัวเลขแสดงข้างบนชี้ให้เห็นว่า จากการที่ได้มีการปรับเงินเดือนเมื่อ ๓๐ กันยายน ๒๕๒๑ นั้น มีผลทำให้ สัดส่วนของรายได้ต่อรายได้ทั้งหมด ของข้าราชการแต่ละระดับชั้นของเงินเดือน เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ แต่เดิม ข้าราชการผู้ซึ่งเป็นกลุ่มของรายได้ต่ำสุดนั้น เคยมีสัดส่วนของรายได้ คิดเป็นอัตราร้อยละ ๑๙.๘ แต่หลังจากมีการปรับอัตราเงินเดือนแล้ว สัดส่วนของรายได้ต่อรายได้ทั้งหมดก็ได้เปลี่ยนร้อยละ ๒๗.๒ จะเห็นได้ว่าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๓๗.๔ จากปี ๒๕๑๗ และเป็นดังนี้เรื่อยไปจนถึงกลุ่มของข้าราชการที่มีระดับรายได้ตั้งแต่ ๒,๗๕๐ บาท หรือ ๒,๙๐๐ บาทขึ้นไป ที่สัดส่วนนี้ ได้ลดลงจากเดิม แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เราจะพิจารณากันต่อไปก็คือ ลักษณะของการกระจายรายได้ข้าราชการพลเรือนในปี ๒๕๑๗ และ ๒๕๒๒ นั้นว่าเป็นเช่นไร

ส่วนทางด้านรายได้เฉลี่ยของบุคคลก็เช่นเดียวกัน ได้มีการปรับตัวเลขรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลในตารางที่ ๗ และ ๙ ให้เป็นรายได้ของบุคคลจำแนกตามระดับชั้นของเงินเดือน ดังนี้คือ

อันดับชั้นของรายได้		รายได้บุคคล		สัดส่วนของรายได้แต่ละชั้นต่อรายได้รวมทั้งหมด		อัตราเพิ่ม
		๒๕๑๗	๒๕๒๒	๒๕๑๗	๒๕๒๒	
๗๕๐-๑,๗๔๙	๙๐๐-๑,๘๙๙	๓๖,๐๔๐,๐๐๐	๕๒,๒๒๔,๐๐๐	๒๐.๕	๒๔.๑	๑๗.๖
๑,๗๕๐-๒,๗๔๙	๑,๙๐๐-๒,๘๙๙	๔๐,๐๒๒,๗๐๐	๕๕,๖๑๔,๓๐๐	๒๒.๗	๒๕.๗	๑๓.๒
๒,๗๕๐-๓,๗๔๙	๒,๙๐๐-๓,๘๙๙	๕๓,๕๖๘,๐๐๐	๖๒,๕๕๐,๐๐๐	๓๐.๔	๒๘.๙	-๔.๙
๓,๗๕๐-๕,๑๗๕	๓,๙๐๐-๖,๐๐๐	๓๑,๕๗๔,๖๐๐	๓๑,๖๕๗,๕๐๐	๑๗.๘	๑๔.๖	-๑๘.๐๐
๕,๑๗๕ ขึ้นไป	๖,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๑๕,๒๓๒,๐๐๐	๑๔,๖๗๙,๓๘๐	๘.๖	๖.๗	-๒๒.๑
	ยอดรวม	๑๗๖,๔๓๖,๘๐๐	๒๑๖,๗๒๕,๑๘๐	๑๐๐	๑๐๐	

ตารางที่ ๑๐

การกระจายรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนข้าราชการพลเรือนในเขตกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบระหว่างปี ๒๕๑๗ และปี ๒๕๒๒ แบ่งตามกลุ่มห้ากลุ่มเท่า ๆ กัน

กลุ่มห้ากลุ่ม	๒๕๑๗		๒๕๒๒	
	% ครอบครัว	% รายได้	% ครอบครัว	% รายได้
๒๐% ต่ำสุด	๒๐.๖	๗.๕	๓๖.๕	๑๙.๘
๒๐% ที่สอง	๒๑.๕	๑๑.๖	๒๘.๖	๒๓.๑
๒๐% ที่สาม	๒๗.๒	๒๓.๙	๒๔.๒	๓๑.๗
๒๐% ที่สี่	๑๘.๖	๒๕.๘	๑๘.๕	๑๗.๑
๒๐% สูงสุด	๑๒.๑	๓๑.๒	๒.๒	๘.๓
	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐

ที่มา : คำนวณขึ้นจากผลการสำรวจภาวะการครองชีพข้าราชการพลเรือน ที่กระทำขึ้นในปี ๒๕๑๗ และ ๒๕๒๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Table 1

Size Distribution of Government officer's family income 1964

Income class (Baht Per Month)	Mid Poing	Number of families (%)	Percentage of cumulatives number of families	Percentage of comulatives income
๗๕๐-๑,๗๔๙	๑,๒๕๐	๒๐.๖	๒๐.๖	๗.๕
๑,๗๕๐-๒,๗๔๙	๒,๒๕๐	๒๑.๕	๔๒.๑	๑๙.๑
๒,๗๕๐-๓,๗๔๙	๓,๒๕๐	๒๗.๒	๖๙.๓	๔๓.๐
๓,๗๕๐-๔,๑๗๕	๔,๔๖๓	๑๘.๖	๘๗.๙	๖๘.๘
๔,๑๗๕ and over	๖,๒๔๕	๑๒.๑	๑๐๐	๑๐๐
Mean income	๓,๑๖๘			

ที่มา : คำนวณจากรายงานผลการสำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการทั่วประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๗, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Table 2

Size Distribution of Government officer's family income 1979

Income class (Baht per month)	Mid Point	Number of families (%)	Percentage of Cumulatives number of families	Percentage of commulatives income
๙๐๐-๑,๘๙๙	๑,๔๐๐	๓๖.๕	๓๖.๕	๑๙.๘
๑,๙๐๐-๒,๘๙๙	๒,๔๐๐	๒๔.๖	๖๕.๑	๔๒.๙
๒,๙๐๐-๓,๘๙๙	๓,๔๐๐	๒๔.๒	๘๙.๓	๗๔.๖
๓,๙๐๐-๖,๐๐๐	๔,๙๕๑	๘.๕	๙๗.๘	๙๑.๗
๖,๐๐๐ and over	๗,๒๔๐	๒.๒	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐
Mean income	๓,๕๖๔			

ที่มา : การสำรวจภาวะค่าครองชีพของข้าราชการพลเรือนในเขต กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๒, ฝ่ายรายได้ประชาชาติ กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Size Destribution of Government officers' family income 1964 and 1979

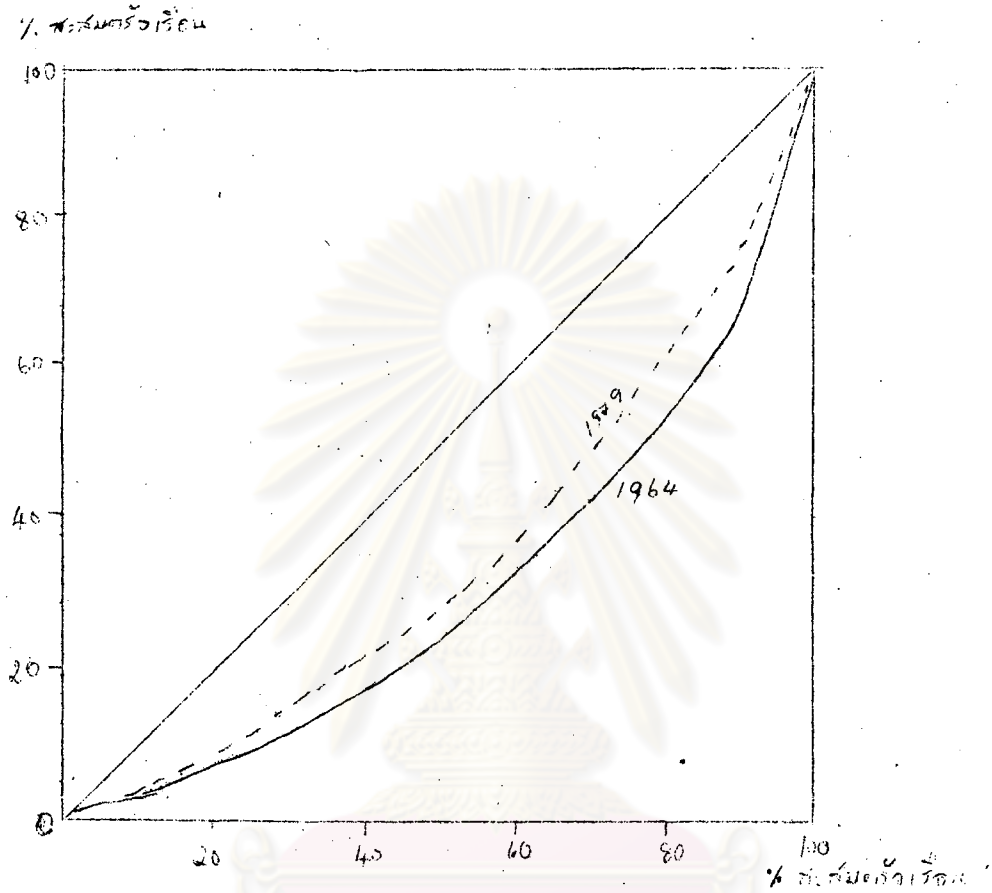

จาก Table ๑ และ ๒ นำตัวเลขมา plot curve จะได้เส้น Lorenz ๒ เส้น เส้นสีดำ แสดงการกระจายรายได้ของปี ๑๙๖๔ (๒๕๑๗) เส้นไข่ปลาแสดงการกระจายรายได้ของปี ๑๙๗๙ (๒๕๒๒) จากรูปจะเห็นว่า การกระจายรายได้ของปี ๑๙๗๙ ดีกว่าปี ๑๙๖๔ เล็กน้อยทั้งนี้เพราะว่าเส้น Lorenz ขยับเข้าใกล้เส้น ๔๕ ° มากขึ้น

การวิเคราะห์ครั้งนี้ หาค่า Gini coefficient ตามที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น และได้ผลดังนี้คือ

	ค่าสัมประสิทธิจินี
การกระจายรายได้เป็นตัวเงินของครัวเรือนปี ๒๕๑๗	๐.๕๒๕๗๖๖
การกระจายรายได้เป็นตัวเงินของครัวเรือนปี ๒๕๒๒	๐.๔๕๐๓๒๖

ค่าสัมประสิทธิ์ Gini ที่คำนวณได้ข้างต้นนี้ นับว่าเป็นค่าที่สูงมาก แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ค่อนข้างมาก แต่โดยปกติแล้ว การจะสรุปความเช่นนี้ได้ก็ต่อเมื่อได้เปรียบเทียบการกระจายรายได้ของเรากับการกระจายรายได้ของประเทศอื่น ๆ แล้ว แต่การกระทำดังกล่าว เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากเย็นอย่างยิ่ง เพราะการประมาณการกระจายรายได้ของแต่ละประเทศย่อมแตกต่างกันออกไปตามความหมายของรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้แยกศึกษาการกระจายรายได้ของกลุ่มคนซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของทั้งประเทศและเป็นผู้ที่มีรายได้ประจำเป็นเงินเดือน รวมทั้งเวลาที่คำนวณ หน่วยที่ใช้ศึกษาและอื่น ๆ อีกมากมาย รวมทั้งวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิจินีด้วยแต่โดยทั่วไป ถ้าพิจารณาการกระจายรายได้ของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งดูการกระจายรายได้ของบุคคลทั้งประเทศ จะเห็นได้ว่ากลุ่มประเทศพัฒนา ที่เชื่อว่ามีการการะจายรายได้ดีพอสมควรจะมีค่าสัมประสิทธิ์จินี ประมาณ ๐.๓ ส่วนประเทศด้อยพัฒนาซึ่งเชื่อว่าการกระจายรายได้ไม่ดีเท่าไรมักจะมีค่าสัมประสิทธิจินีอยู่ในระดับ ๐.๔, ๐.๕ หรือบางครั้ง ๐.๖ ขึ้นไป เมื่อเป็นเช่นนี้ ถ้านำตัวเลขการกระจายรายได้ที่คำนวณได้ในปี ๒๕๑๗ และ ๒๕๒๒ มาเทียบกับตัวเลขหยาบ ๆ ของประเทศอื่นที่กล่าวมานี้ก็จะเห็นได้ว่า การกระจายรายได้ของข้าราชการพลเรือนไทยนั้นนับว่าอยู่ในข่ายที่มีความไม่เสมอภาคมากที่สุดเหมือนกัน ดังนั้นจึงเป็นที่น่าวิตกว่า ถึงแม้ระดับรายได้ของแต่ละครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา การกระจายรายได้ของพวกเขาเหล่านั้นก็ไม่ได้ดีขึ้นเลย หรือพูดอย่างง่าย ๆ ว่า ฐานะของข้าราชการชั้นผู้น้อยไม่ดีขึ้นเลย ในขณะที่ฐานะของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ดีขึ้นกว่า จนทำให้ "ช่องว่าง" ระหว่างข้าราชการชั้นผู้น้อยกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ขยายกว้างยิ่งขึ้น แทนที่จะลดลง

ส่วนในเรื่องที่เกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่หรือภาวะการครองชีพของข้าชการพลเรือนจะเป็นเช่นไรนั้น จะต้องนำปัจจัยอื่น ๆ มาประกอบในการพิจารณาด้วย รวมทั้งจะต้องนำรายจ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้ เพื่อดูถึงภาวะความยากจนของข้าราชการพลเรือนว่าเป็นเช่นไร นอกเหนือการกระจายรายได้ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังจะแสดงให้เห็นในบทต่อไป